

Commentaar Natuur en Milieufederatie Limburg op Omgevingsvisie Limburg, 2^e concept

Inleiding

Dit commentaar is tot stand gekomen na consultatie van de achterban van de Natuur en Milieufederatie Limburg (NMF Limburg). Hierna volgt de reactie op hoofdlijnen, gebaseerd op de input van de lokale natuur- en milieuorganisaties (niet uitputtend).

Overzicht van de belangrijkste bevindingen.

Vrijblijvend

De Omgevingsvisie benoemt uitdagingen en opgaven en schetst prachtige ambities en toekomstbeelden. Maar door het ontbreken van concrete doelen en keuzes bij belangentegenstellingen is de visie erg vrijblijvend en niet sturend. Gegeven de urgentie van vele vraagstukken met een ruimtelijke impact is de tijd van vrijblijvendheid wat ons betreft voorbij.

Tegenstrijdige keuzes

De Omgevingsvisie geeft meerdere malen de noodzaak aan van verschillende transities (op gebied van landbouw, energie, klimaat, circulaire economie). Maar vervolgens worden ofwel keuzes gemaakt die daar haaks op staan (bijv. stimuleren van vervuilende sectoren als luchtvaart of intensieve veehouderij), ofwel er worden helemaal geen keuzes gemaakt om deze transities handen en voeten te geven.

Geen urgentiegevoel

Opgaven (zoals verduurzaming landbouw, terugdringen CO₂, ombuigen biodiversiteitsverlies, energietransitie, klimaatadaptatie) zijn urgent. Nu is het moment om extra in te zetten op duurzaamheid: herstel biodiversiteit, stimuleren kringlooplandbouw, terugdringen mobiliteit, herstel watersystemen, verbeteren leefkwaliteit, bevorderen circulaire economie, enz. Dat gebeurt niet, besef van de urgentie van de problemen lijkt te ontbreken, het bestaande provinciale beleid wordt op hoofdlijnen voortgezet.

Weinig richtinggevend

De provincie geeft in de Introductie aan dat de Omgevingsvisie richting moet geven aan toekomstige ontwikkelingen door ruimte te geven of juist selectief te zijn. De ruimte is beperkt en niet alles kan overal. Volgens de nieuwe Omgevingswet moet er sprake zijn van een balans tussen het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Het zoeken van deze balans vraagt om het maken van keuzes. Dit laatste gebeurt volstrekt onvoldoende. Te vaak worden woorden gebruikt als “in principe”, “waar mogelijk”, enz.

Economie krijgt voorrang

Stimulering van de economie krijgt onevenredig veel aandacht vergeleken bij de ontwikkeling en bescherming van ‘zachte’ waarden (natuur, landschap, milieu). Er is sprake van een sterke onbalans. Natuur, landschap en milieu worden te veel gezien als sluitpost in plaats van randvoorwaarden stellend. Zo luidt de ambitie met betrekking tot natuur: “We willen de

biodiversiteit in stand houden.” Terwijl algemeen bekend is dat de biodiversiteit de afgelopen jaren hard achteruitgegaan is. Dus niet alleen in stand houden, maar herstellen en ontwikkelen.

Inbreng participatieproces onvoldoende gebruikt

Er bestaat onvrede over het gevoerde proces. Het tweede concept van de Omgevingsvisie wijkt op wezenlijke punten nauwelijks af van het eerste concept, ondanks gedegen inbreng van verschillende stakeholders. En met de uitkomsten van de burgerparticipatie die toch zeker richtinggevend zijn, is zo goed als niets gedaan.

Onlogisch en onduidelijk

De opbouw van de visie is onlogisch. Landschap en bodem zijn de dragers en vormen de basis voor het toedelen van ruimtelijke functies. Deel A ‘Thematische visies’ zou dan ook moeten starten met deze twee hoofdstukken. Ook is de visie moeilijk leesbaar door (1) wollig taalgebruik, (2) de omvang en (3) het ontbreken van kaartbeelden. De gemiddelde burger zal bij het lezen snel afhaken. De visie moet duidelijker en beknopter.

Aanvullende opmerkingen per hoofdstuk over voor ons belangrijke thema’s:

H5 Wonen en leefomgeving

- Meer aandacht is nodig voor vergroening van steden, dorpen en stads- en dorpsranden.
- Groen in stad en dorp logisch laten aansluiten op groen in buitengebied, waardoor de relatie met natuur en landschap in stad/dorp begint en een bijdrage wordt geleverd aan omgevingskwaliteit en beleving.
- Natuurinclusief bouwen als uitgangspunt noemen (is inmiddels ook speerpunt van het Rijk).

H6 Veiligheid en gezondheid

- Gezondheid heeft een sterke relatie met omgevingskwaliteit. Denk hierbij aan natuur, groen in en om stad/dorp, luchtkwaliteit, geluidsoverlast, etc. Dat betekent dat activiteiten en sectoren, die de gezondheid van burgers bedreigen, niet meer gehonoreerd zouden moeten worden (bijv. intensieve veehouderij, luchtvaart, vervuilende industrie).

H8 Economie

- Stimuleren economische ontwikkelingen: prima, maar niet ten koste van natuur, landschap, milieu en leefkwaliteit. Nu is er sprake van onbalans. Meer inzetten op duurzame economische activiteiten.
- Ambitie m.b.t. Luchthaven MAA (“Het aantal ernstig gehinderden mag ten opzichte van de huidige vergunde situatie in de toekomst niet toenemen”) is te gek voor woorden. Er zou helemaal geen sprake moeten zijn van ernstig gehinderden. Provincie moet stoppen met groeiplannen van MAA. Gezien overlast voor omwonenden en schade aan klimaatdoelstellingen steun voor MAA heroverwegen.

H9 Werklocaties

- Veel meer inzetten op herstructurering van verouderde bedrijventerreinen. Hier is nog veel ruimtewinst te behalen. In principe geen nieuwe bedrijventerreinen meer (gezien huidige voorraad en bevolkingsontwikkeling).
- Halt toeroepen aan 'verdozing' van het landschap. Nieuwe logistieke bedrijven alleen nog op bestaande bedrijventerreinen, niet meer in het buitengebied.

H10 Mobiliteit

- Zet vooral in op het bevorderen van CO₂-vrije mobiliteit op het land, in de lucht en op het water. O.a. door het stimuleren van elektrisch rijden (versneld aanleggen van een dekkende laadinfrastructuur).
- Zet in op het beprizen van vervuilende vormen van mobiliteit.

H11 Energie

- Zet meer in op energiebesparing.
- Er wordt totaal geen aandacht besteed aan biomassa als vorm van energieopwekking. Bouw de inzet van biomassa voor elektriciteit en warmte af en stimuleer alleen nog de hoogwaardige inzet van biomassa (bijv. als grondstof voor de chemie en materialen).
- Besteed serieuzer aandacht aan geothermie.
- Noem het winterbed van de Maas uitdrukkelijk als uitsluitingsgebied voor windturbines. Dat is ook nu al zo volgens de Omgevingsverordening Limburg.

H12 Land- en tuinbouw

- De opgave, waarvoor de land- en tuinbouw de komende jaren staat, is – vergeleken met het eerste concept van de Omgevingsvisie – nu duidelijker neergezet. Dat is positief.
- Omgevingsvisie biedt nog steeds ontwikkelruimte voor de intensieve veehouderij. Deze sector is absoluut niet duurzaam, heeft een negatieve impact op natuur, gezondheid en leefomgeving en zou daarom afgebouwd moeten worden.
- Kleinschaligheid in de agrarische sector zou beloond moeten worden.
- Grootschalige voorzieningen (zoals opslagloodsen) blijven onder voorwaarden mogelijk. Gezien de aantasting van het landschap zouden deze voorzieningen in kwetsbare landschappelijke gebieden (bijv. het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, het Maasdal, de Nationale Parken, de groenblauwe mantel) alleen nog op bedrijventerreinen gebouwd mogen worden.

H13 Water

- Gesteld wordt dat de Europese Kaderrichtlijn Water doelen nagestreefd worden zolang ze haalbaar en betaalbaar zijn. Het Europees Parlement heeft recent bepaald dat de KRW niet aangepast (lees: naar beneden bijgesteld) zal worden. Ambitie van de provincie moet dan ook zijn dat de KRW-doelen onverkort gehandhaafd blijven en alle beleidsvoornemens en maatregelen moeten hierop gericht zijn.

H14 Natuur

- Ambitie schiet ernstig te kort:
* *"We willen de biodiversiteit in stand houden"* → biodiversiteit is de afgelopen decennia achteruit gehold. Moet dus niet alleen in stand gehouden, maar hersteld en ontwikkeld

worden.

- * *“We streven naar het behalen van de doelstellingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn”* → dit is een verplichting, geen vrijblijvende aangelegenheid.
- * *“Specifiek voor bossen geldt dat we streven naar (...) en het aanleggen van nieuwe bossen”* → de afspraken uit het Klimaatakkoord en de nationale Bosstrategie maken aanleg van nieuwe bossen dringend noodzakelijk.
- * *“We streven er naar de abiotische omstandigheden voor het Natuurnetwerk Limburg en vooral de Natura 2000-gebieden te herstellen”* → het is inmiddels genoegzaam bekend dat herstel van de abiotiek in en buiten het Natuurnetwerk absoluut noodzakelijk is om de biodiversiteitsdoelen te halen en de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen.
- Bij de opgave staat: *“Voor het behouden en herstellen van natuur en biodiversiteit is ruimte en robuustheid nodig”* → robuustheid betekent ook grotere natuurgebieden en betere ecologische verbindingen. Dat heeft o.a. het advies van de Commissie Remkes aangetoond. De oude oorspronkelijke EHS zou weer op kaart moeten, inclusief de Robuuste Verbinding Schinveld-Mook.
- Continuïteit van beleid is ver te zoeken: eerst was er de EHS, vervolgens de Goud-, Zilver- en Bronsgroene natuur en nu het Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe mantel. Met elke nieuwe naam vindt er een erosie van de intenties en bescherming plaats. Zorg voor een adequaat natuurbeleid en hou daaraan vast.

H15 Landschap

- Ambitie (landschappelijke kwaliteiten behouden en versterken) is prima. Maar in de praktijk blijkt landschap altijd weer een sluitpost bij ruimtelijke initiatieven. Behoud en bescherming van het landschap zouden leidend moeten zijn in de keuzes die worden gemaakt (landschap als ordenend principe). Landschap moet veel meer kaderstellend zijn: als ruimtelijke ontwikkeling afbreuk doet aan de landschappelijke kernkwaliteiten, dan niet honoreren.
- Kleinschalige landschapselementen moeten veel beter beschermd worden (via de provinciale Omgevingsverordening).
- Voor de bescherming van de landschappelijke kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg is een aantal jaren geleden door de Universiteit van Wageningen een prima visie opgesteld: de Landschapsvisie Zuid-Limburg. Deze visie bevatte een ontwerp van een landschappelijk raamwerk en uitgangspunten voor ruimtelijk beleid. Deze visie zou, mits geactualiseerd, een prima kader bieden voor bescherming en ontwikkeling van de landschappelijke waarden van het Nationaal Landschap.

H16 Bodem en ondergrond

- In het eerste concept van de Omgevingsvisie stond m.b.t. ontgrondingen de volgende zin: *“Vanuit het oogpunt van circulaire economie is het wenselijk het gebruik van secundaire grondstoffen te vergroten”*. Deze zin is in het tweede concept verdwenen. Wij verzoeken u om deze zin alsnog in de Omgevingsvisie op te nemen. Deze beleidskeuze sluit immers prima aan bij één van de Limburgse principes (H3): zorgvuldig omgaan met onze ruimte en voorraden bovengronds én ondergronds.

16-07-2020